

Türkiye’de Hukuk Bilgisine Erişim*

Accessing Legal Information Sources in Turkey

Pervin DEDELER BEZİRCİ**

Öz

Günümüzde toplumsal gelişmeler ve küresel etkileşimler ile bilgi kaynaklarında teknolojinin etkisinin yoğunlaşması her alanda olduğu gibi hukuk alanında da kaynak sayısının artmasına bunun paralelinde erişim yollarının çeşitlenmesine yol açmaktadır. Hukuk bilgisinin kullanıcılarının büyük bir çoğunluğunu akademisyenler, avukatlar, hâkimler, hukuk öğrencileri ve hukuk müşavirleri oluştururlar. Hukuk bilgisi kullanıcılarının beklentileri ve talepleri yüksektir. Bilgiye ihtiyaç duyulduğu anda ulaşılabilmeli, edinilen sonuçlar geçerliliğini yitirmemiş olmalı, bilgiler mutlaka doğru, eksiksiz ve detaylı olmalıdır. Bu unsurların sağlanabilmesi için hukuk kaynaklarına erişim yol ve yöntemlerini bilmek ve uygulamak büyük önem arz etmektedir. Bu makalede de Türkiye’de hukuk bilgisine erişim konusu açıklanmaya çalışılacaktır. Öncelikle genel bilgiye erişime ilişkin kavramlara ve hukuk kavramlarına kısaca değinildikten sonra Türkiye’deki hukuk kaynaklarına erişim anlatılacaktır.

Anahtar sözcükler: Hukuk kaynakları, Bilgi kaynakları, Bilgiye erişim, Türkiye

Abstract

Currently, like in other fields, in the field of law as well, the societal developments, global interactions and the increasing importance of technology in acquiring information resources have led to a rapid augmentation in the number of sources, furthermore, these improvements have resulted in having access to various sources. The great majority of the users of law-related-information are academics, lawyers, judges, students studying law and law consultants. The expectations and demands of these information users are very high. The relevant sources must be immediately reached, the sources in question must be updated, and they have to be accurate and comprehensive. In order to meet such requirements of those users, to know and to apply the means and methods of access to the related information are of essential significance. Thus, this study is an attempt to demonstrate the issue of access to law-related-information in Turkey. Following

* 11-15 Ekim 2009 tarihinde, İstanbul Bilgi Üniversitesinde gerçekleştirilen 28. Uluslar arası Hukuk Kütüphanecileri Derneği Toplantısında sunulmuş bildirisinin genişletilmiş halidir.

** Dr.; İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kütüphanesi Md. (hukkutup@istanbul.edu.tr)

an initial examination on the general concepts related to the access of information and a brief overview on the key judicial concepts, the study will go on to elucidate the ways and methods of obtaining law-related-information in Turkey.

Keywords: *Legal resources, Information resources, Access of information, Turkey*

Giriş

Tüm alanlarda olduğu gibi hukuk alanında da araştırmacıların ortak amacı bilgi birikimine ulaşmaktır. Hukuku tanımayı, bilmeyi sağlayan araçlar hukukun bilgi kaynakları olduğuna göre, hızla artan belge ve bilgi ihtiyacı nedeniyle bunların araştırmacılar zaman kaybetmeden sunulması ve hukuksal bilgi kaynaklarının kendilerine özgü yapılarının incelenmesi önemlidir.

Bu makalede ise, Türkiye’de hukuk bilgisine nasıl erişilebilir sorusu yanıtlanmaya çalışılmıştır. Bu sorunun yanıtı aranırken; öncelikle bilgiye erişimde hukuk kütüphanelerinin önemi ve kısaca hukuk kütüphanelerinin çeşitleri hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra temel kavramlar ve hukuk alanında ülkemizdeki bilgi kaynakları ile elektronik kaynaklar anlatılmıştır. Ancak elektronik kaynakların nicelik ve nitelik olarak hızlı artışı sebebiyle burada sadece bazıları tanıtılmaya çalışılmıştır.

Türkiye’de ve yabancı ülkelerde yazılmış kitapların ve makalelerin süratle artması karşısında her alanda şu iki temel soru ortaya çıkmıştır:

1. Belli bir konuda Türkçe veya yabancı dilde *neler yazılmıştır?*
2. Bu kitap ve makaleler *nerede ve nasıl* bulunabilir?

Birinci soru bibliyografya, ikinci soru kütüphane konusu ile ilgilidir.

Bibliyografyalar konusu ilerleyen bölümlerde yer almaktadır. Burada konumuzla ilgisi itibarıyla kısaca hukuk kütüphanelerine değinmek faydalı olacaktır.

Hukuk Kütüphaneleri

Kütüphane, toplumun bilgiye olan ihtiyacını karşılamaya yönelik, yazılı, basılı, görsel-işitsel ve çizgisel her türlü bilgi kaynağını bünyesinde toplayan, önceden ‘belirlenmiş birtakım teknik ve yöntemlerle düzenleyen, onlardan yararlanılması için hizmet veren kültürel ve toplumsal bir kurumdur. Bu kurumu diğerlerinden ayıran en önemli özellik ise; onun bilginin bulunmasını, iletilmesini, kullanılmasını amaçlaması ve toplum hizmetine yönelik olmasıdır (Alpay,1973, s.1).

Kütüphaneler, kendilerini geliştirmek durumunda olan kuruluşlardır. Bunun için de kendilerinde birikmiş, biriken ve birikmekte olan bilgileri dağıtma, iletme ve aktarmada yeni yöntemler uygulayarak etkinlik alanlarını geliştirebilirler (Kaegbein,1987, s.25).

Tüm bilim alanlarını kapsayan veya bu alanların en azından geniş bir yelpazesini içeren, kural olarak kamu eliyle işletilen devlet, eyalet ve yüksekokul kütüphanelerinden farklı olan özel araştırma kütüphaneleri, geniş ya da dar konu alanları için kurulurlar. Bu sınırlı çerçeve içindeki ödevleri, hizmet verdikleri okura, konusuna ilişkin bilgileri aktarmak, bunun için de gereksinme duyulan bilgilere uygun yayınları sağlamak ve yararlandırmaya sunmaktır (Schwarzer, 1993, s.53).

Hukuk kütüphaneleri ise, koleksiyonlarını öncelikli olarak hukuki araştırma ve çalışmalara yönelik olarak geliştiren, yasalar, yüksek mahkeme kararları, uluslararası antlaşmalar, bilimsel incelemeleri içeren hukuki dergiler, kitaplar ve elektronik araştırma kaynaklarını bünyesinde barındıran özel kütüphanelerdir. Hukuk kütüphanelerini niteliklerine göre gruplara ayırmak mümkündür:

- a) Kamu destekli hukuk kütüphaneleri
- b) Akademik hukuk kütüphaneleri
- c) Özel hukuk firması kütüphaneleri
- d) Baro birliklerinin kütüphaneleri
- e) Meclis kütüphaneleri

a) Kamu Destekli Hukuk Kütüphaneleri; devlet tarafından kurularak genelde bir resmi dairenin bünyesinde hizmet verirler: Adalet Bakanlığı, Yargıtay, Danıştay, Cezaevi Kütüphaneleri gibi. Çoğunlukla bağlı buldukları kurum içinde küçük bir mekâna sıkıştırıldıklarından en büyük sorunları yer darlığıdır. Bu yüzden koleksiyon geliştirirken seçici davranmak ve zaman zaman ayıklama yapmak durumunda kalırlar. Kullanıcı kitlesi bağlı buldukları kurum mensupları ile sınırlı olabileceği gibi bazı özel araştırmacılar da kullanıcıları arasındadır (Panella, 1991, ss.6-7).

b) Akademik Hukuk Kütüphaneleri; üniversite içinde öğrenci ve öğretim üyelerinin bilgi gereksinimi karşılamak üzere oluşturulurlar. Her fakültenin ayrı bir kütüphanesi olabileceği gibi bağlı bulunan üniversitenin merkez kütüphanesi içinde de yer alabilirler.

Akademik hukuk kütüphanelerinin koleksiyonları hem pratik çalışmalara hem de bilimsel çalışmalara hitap etmek zorunda olduğundan diğer hukuk kütüphanelerine göre daha fazla sayıda ve konuda yayına sahiptir. Özellikle bilimsel araştırmaların doğası gereği, tarihi ve teorik yayınları da bünyesinde barındırırlar. Bu kütüphaneler ihtiyaç duydukları yayınları sadece satın alma yoluyla değil kütüphaneler arası işbirliği gibi oluşumlarla da temin edebilirler. Bu tip kütüphaneler geçmişe ait yayınlara da ev sahipliği yaptığı için koruma çalışmalarına daha fazla önem vermelidirler (Yeşiltaş, 2010).

c) Özel Hukuk Kütüphaneleri; genellikle bir hukuk firmasına bağlı olarak kurulur ve hizmet verir. Bağlı buldukları hukuk bürolarının çalıştığı alanla ilgili olarak konusal gelişim gösterirler. Koleksiyonlarını çoğunlukla pratik hukuk kaynakları oluşturur. Dil olarak yerel kaynaklar olabileceği gibi uluslararası kaynaklara da aranabilir. Kullanıcı kitlesi son derece sınırlıdır, profesyonel kütüphaneci ya çok azdır ya da yoktur. Bu kütüphanelerde zaman çok önemli olduğundan bilgi ihtiyaçları çok hızlı karşılanmalıdır. Ayrıca hukukçular düşünmek ve zor metinleri yazmak için sessiz ortamlara ihtiyaç duyarlar. Bu anlamda özel hukuk kütüphanelerinin mekanı önemlidir (Heler, 2009, ss.519-523).

d) Baro Birliklerinin Kütüphaneleri; öncelikle bünyesinde buldukları baroya üye olan hukukçuları desteklemek için kurulurlar. Bu tip kütüphanelerde, üyelerin başlattığı değerli tarihi koleksiyonlar da bulunabilir. Aynı faaliyet alanındaki birlik ve dernek üyelerine de hizmet verebilirler (Yeşiltaş, 2010).

e) Meclis Kütüphaneleri; milletvekillerine yerli ve yabancı yayınları en geniş çerçevede izleme olanağı sağlayan ve görevleri nedeniyle Mecliste duyulacak her türlü bilgi edinme ihtiyacını karşılar. (Türkiye, 1976). Bu kütüphanelerinin amacı; öncelikle milletvekillerinin yasama, denetim ve temsil görevlerini yerine getirirken ihtiyaç duyabilecekleri belge ve bilgi kaynaklarının sağlanması, düzenlenmesi ve etkin şekilde hizmete sunulmasıdır (Türkiye, 2004).

Hukukun Kaynakları

“Hukuk” kavramı üzerindeki tartışmalar yüzyıllardır süregelmektedir ve bu kavrama ilişkin olarak çok sayıda görüş ortaya atılmış ve birbirinden çok farklı fikir akımları ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan, “hukuk” kavramı konusunda ortak kabul görmüş tek bir tanım mevcut değildir. Çoğunlukla benimsenen unsurları ana hatlarıyla belirtmek istersek; “*Hukuk, toplumda şahısların davranışlarını ve ilişkilerini düzenleyen ve uyulması devlet zoruna (yaptırıma) bağlanmış kuralların bir bütünüdür*” (Oğuzman ve Barlas, 2007, ss.1-2).

Hukuk Kaynağı

Kaynak genel anlamda bir şeyin çıktığı yer anlamını taşıırken hukuk alanında çeşitli anlamlarda kullanılmıştır.

- 1- Bir anlamda kaynak, **hukukun kuralını koyan, bir kuralı yapan** makamı ifade eder ve bunlara **yaratıcı kaynak** denir. **Kanunlar** için yaratıcı kaynak Türkiye Büyük Millet Meclisi, **örf ve adet** için toplum (halk vicdanı), **Kanun Hükmünde Kararname** ve **Tüzükler** için Bakanlar Kurulu **Yönetmelikler** için bakanlıklar ve kamu tüzel kişileridir.

- 2- Kaynak deyimi, hukuk kuralının ortaya çıkarken büründüğü biçimi (dış görünüş biçimini) ifade için de kullanılır. Bu anlamda, kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelikler; örf ve adet hukuku gibi yazılı olmayan kurallar, mahkeme kararları ve içtihadı birleştirme kararları söz konusu olur.
- 3- Kaynak deyimi, hukuku tanımamızı, bilmemizi sağlayan koşulları ifade eder. Bunlara hukukun **bilgi kaynakları** denir. Bunlar yürürlük kaynakları (Medeni Kanun, Borçlar Kanunu vb.) olabileceği gibi yürürlük kaynağı olmayan mahkeme kararları ve hukuk ilmi ile uğraşanların eserleri gibi bilgi kaynakları da olabilir (Özta, 2006, ss.11-12).

Hukukçular hukuki problemlerin çözümünde şu sorunlarla karşılaşabilir:

- a. İlgili konuda hukuk kaideleri var mıdır, var ise bunlar nerede yayınlanmıştır ve nasıl bulunur?
- b. Bu hukuk kaideleri uygulamada mahkemeler tarafından nasıl yorumlanmaktadır? İlgili konuda yayınlanan mahkeme kararları nasıl bulunabilir?
- c. İlgili konuda doktrinde yer alan çeşitli görüşler (hukuk kaidelerini ve/veya mahkeme kararlarını değerlendiren görüşler) nelerdir? (Karayalçın, 1994, s.48).

Bunların yanıtlarını içeren hukuk bilgisine erişimi anlatabilmek için hukuk kaynaklarının neler olduğuna kısaca göz atmak gereklidir.

Hukuk Kaynakları'nı asli kaynaklar ve yardımcı kaynaklar şeklinde gruplandırmak mümkündür:

- ◊ *Asli Kaynaklar:* Yazılı kaynaklar, yazılı olmayan kaynaklar (örf ve adet kuralları). Anayasa, Kanunlar, Kanun Hükmünde Kararnemeler, Milletlerarası Andlaşmalar, Tüzükler, Yönetmelikler
- ◊ *Yardımcı Kaynaklar:* Mahkeme kararları (İçtihatlar), bilimsel görüşler (doktrin).
- 1) Mahkeme kararları; sadece davanın tarafları için sonuç doğurur, yerel mahkeme kararlarına karşı temyiz yolu açıktır.

Daire Kararları; temyiz incelemesi sırasında verilir, emsal (örnek karar) nitelik taşır.

Genel Kurul Kararları: Bozma kararına karşı yerel mahkemenin direnme kararı vermesi sonrasında verilir, hem temyiz mahkemesini hem de yerel mahkemeyi bağlar.

İçtihadı Birleştirme Kararları: Benzer olaylara ilişkin kararlar arasındaki çelişkileri gidermek üzere verilir, Resmi Gazete'de yayımlanır ve yazılı hukuk kuralı gibi bağlayıcılık taşır.

- 2) Öğreti (Doktrin) Hukukun yardımcı kaynaklarının ikincisi olan doktrin, hukuk alanında çalışan bilim adamlarının görüş ve düşünceleridir ve bağlayıcılığı yoktur. Hakimler doktrine uymak zorunda olmamakla birlikte karışık bir problemi kendileri çözmek yerine, bu konuda bilim adamlarının önerdikleri çözümden yararlanabilirler (Akipek ve Akıntürk,1998, ss.82-83).

Temel Bilgi Kaynakları

Ansiklopediler: Bütün bilgilerin özünü, aralarında birlik gözetilen bir metotla bir yerde toplamak düşüncesi, çok eski zamanlardan bu yana insan düşüncesinde yer etmiş ve zamanla gelişerek ansiklopedi denilen büyük eserlerin meydana gelmesine sebebiyet vermiştir.

Hukuk ansiklopedileri hukuk öğrencilerinin, hukukçuların ve meslekle ilgisi bulunmayan her türlü vatandaşın hukukla ilgili olarak aradığı bir konuya ait bilgiyi, ihtiyacına cevap verecek şekilde bulmasını sağlayan ve ona ışık tutan eserlerdir. Ülkemizde ilk hukuk ansiklopedisi, Ord. Prof. Dr. Mustafa Reşit Belgesay tarafından 1933 yılında yayınlanmış olan “Hukuk Ansiklopedisi” dir.

Türkçe hukuk ansiklopedilerine örnek olabilecek Türk Hukuk Ansiklopedisi’nin ilk cildi 1962 yılında Ankara’da Balkanoğlu Matbaacılık tarafından basılmıştır. Ansiklopedi, yazılış şekli ve içeriği itibariyle bütün hukukçuların yararlanabileceği bir eser niteliğindedir.

Bundan başka hukukla doğrudan ilgisi olmayan, fakat hukukun bazı kavramları ile ilgili bilgiler veren şu ansiklopediler mevcuttur:

1946-1960 tarihinde yayınlanan “İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi”. Bu ansiklopedi iktisat hukuku ile ilgili bilgiler vermektedir.

1946 yılında yayınına başlanan “İslam Ansiklopedisi” ve 1943 yılında yayınlanan “Türk İslam Ansiklopedisi” ise, İslam hukuku ile ilgili konulara yer vermiştir.

1956-1958 tarihlerinde yayınlanan “Türkiye Ansiklopedisi” ise bazı ana kanun ve nizamnameler hakkında ansiklopedik bilgi vermektedir (Ganjuk,1997, s.51).

Sözlükler: Hukukun kendine özgü bir terminolojisinin bulunması, ayrıca ülkemizde yasaların dilinin oldukça ağır ve eski olması, hukuk dilinin herkes tarafından kolaylıkla anlaşılabilmesine sebebiyet vermektedir. Hukuk öğrenimine yeni başlayan ve hukukla ilgilenen herkes, hukuk metinlerini anlayabilmek için hukuk terminolojisini içeren eserlere ihtiyaç duymaktadır. Türkçe hukuk sözlüklerine örnek teşkil edebilecek bazı sözlükler şunlardır:

- ◇ Alper Tunga Akgülen, İngilizce Türkçe – Türkçe İngilizce Hukuk Sözlüğü, 2007.
- ◇ Arif Temir, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Hukuk Sözlüğü, 2006.

- ◇ A. Nevzad Odyakmaz, Çalışma Hukuku Sözlüğü, 2007.
- ◇ A. Nevzad Odyakmaz, Türk Medeni Kanunu Sözlüğü, 2007.
- ◇ Belgin Erdoğan, Hukukta Latince Teknik Terimler Özlü Sözler, 2004.
- ◇ Ejder Yılmaz, Hukuk Sözlüğü, Yenilenmiş 8.Baskı, 2005.
- ◇ Ejder Yılmaz, Öğrenciler İçin Hukuk Sözlüğü, 3. Baskı, 2005.
- ◇ Ergin Ergül, Fransızca – Türkçe Hukuk Sözlüğü, 2002.
- ◇ Erhan Adal, Türkçe, İngilizce – İngilizce Türkçe Hukuk İşletme Ticaret Terimleri ve Kısaltmaları Sözlüğü, 2004.
- ◇ Erol Ulusoy, Almanca Türkçe – Türkçe Almanca Hukuk Sözlüğü, 1999.
- ◇ Ferit Devellioğlu, Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lügat, 23. Baskı, 2006.
- ◇ Hüseyin Özcan, Hukuk Sözlüğü: Türk Hukuku, İslam Hukuku, Ekonomi, Ticaret, Maliye Terimleri, Ankara: Olgaç Matbaası, 1980.
- ◇ Kemal Dayınlarlı, Fransızca-Türkçe Hukuk Terimleri Sözlüğü, 2004.
- ◇ M. Sait Çakar, Türkçe - Almanca - Almanca - Türkçe Hukuk Sözlüğü, 2007.
- ◇ Mustafa Ovacık, İngilizce – Türkçe Hukuk Sözlüğü, 3. Baskı, 2000.
- ◇ Mustafa Ovacık, Türkçe-İngilizce Hukuk Sözlüğü, 5. Baskı, 2003.
- ◇ Necati Engez, Örnekli Türkçe-Fransızca Hukuk Terimleri Sözlüğü, 2003.
- ◇ Ömer Nasuhi Bilmen, Hukuk-u İslamiye ve İstilahat-ı Fikhiyye Kamusu, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1949-1952.
- ◇ Remzi Alpdündar, Yeni Hukuk Sözlüğü (Kılavuzu), İstanbul: Eğitim Yayınları, 1997.
- ◇ Taner Akgün, Almanca-Türkçe / Türkçe – Almanca Hukuk ve İlgili Terimler Sözlüğü, 2004.
- ◇ Türk Hukuk Kurumu (haz.), Türk Hukuk Lügatı, Ankara: Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, 1991.
- ◇ Türk Hukuk Kurumu, Türk Hukuk Lügatı, 4. Baskı, 1998.

Bibliyografyalar: Etkin ve sağlıklı bir araştırma yapabilmek için, her şeyden önce konu ile ilgili kaynaklara ulaşmak gerekir. Kaynakların çokluğu, değişik yer ve zamanlarda yayınlanmış olması, bunların kolayca bulunamamasına ve gereksiz zaman kaybına neden olmaktadır. Zamanın çok değerli olduğu günümüzde, kaynaklardan en kısa sürede ve en üst düzeyde yararlanma isteği, bibliyografyaların hazırlanması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bibliyografyalar iki sorunun cevabını verirler:

1. Bir konu üzerinde hangi kitaplar veya makaleler yazılmıştır?
2. Bir yazar tarafından hangi kitap veya makaleler yazılmıştır?

Bibliyografyalar genel ve ihtisas bibliyografyaları olmak üzere iki kısma ayrılır. Ayrıca kitapları (kitap bibliyografyası) veya makaleleri (*makaleler bibliyografyası*) tasnif edenler olduğu gibi birlikte ele alan *karma bibliyografyalar* da hazırlanabilir.

Kataloglar, bir kütüphanede mevcut olan kitapları ve diğer kaynakları bibliyografik kimlikleri ve konuları ile tanıtmak, arandıklarında bulunmalarını sağlamak üzere yer numaraları da belirtilerek hazırlanırlar. Yakın geçmişe kadar kitap-katalog veya fiş-katalog şeklinde düzenlenirdi. Bibliyografyanın katalogdan farkı ise belli bir kütüphanede mevcut olan eserlerle sınırlı olmaması, hangi kütüphanede bulunursa bulunsun bibliyografya konusuna giren bütün eserleri ihtiva etmek maksadıyla hazırlanmasıdır.

Memleketimizdeki genel nitelikte olarak Türkiye Bibliyografyası ile Türkiye Makaleler Bibliyografyası yayınlanmaktadır.

Türkiye Bibliyografyası: Yeni Türk harflerinin kabulünden sonra yayınlanan kitapları tasnif eden tek milli genel bibliyografyamız, Türkiye Bibliyografyasıdır. Önceleri Milli Eğitim Bakanlığı Basma Yazı ve Resimler Genel Müdürlüğü tarafından çıkartılan Türkiye Bibliyografyası halen Milli Kütüphane'ye bağlı Bibliyografya Hazırlama Şube Müdürlüğü tarafından yayınlanmaktadır (<http://www.mkutup.gov.tr/> adresinden detaylı bilgilere erişilebilir).

Türkiye Makaleler Bibliyografyası: Dergilerde yer alan makaleleri tasnif eden bu genel milli bibliyografya 1952 yılından beri yayınlanmakta (Karayalçın, 1994, ss.44-45) ve halen veri tabanı olarak Milli Kütüphane web sitesinden (<http://makale.mkutup.gov.tr/>) erişilebilmektedir.

Türkiye'de ilk hukuk bibliyografyası çalışması, Ord. Prof. Dr. Ernst E. Hirsch tarafından yapılmış, daha sonraki yıllarda Ord. Prof. Dr. Ferit H. Saymen tarafından devam ettirilmiştir. Önceleri İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisinde yer alan araştırma, daha sonra kitap halinde yayınlanmıştır.

Türkiye'de yayınlanmış genel hukuk bibliyografyaları, hazırlayanlara göre alfabetik olarak aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- ◇ Bülent Erciyes, Yirmi senelik Türk Hukuk Bibliyografisi 1935-1954, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuki Araştırmalar Enstitüsü, 1956.
- ◇ Ejder Yılmaz, Türk Hukuk Bibliyografyası 1928-1942, (Ankara?), Türkiye Barolar Birliği, (1998?).
- ◇ Ejder Yılmaz, Türk Hukuk Bibliyografyası 1949, Ankara, Türk Hukuk Kurumu, 2001.
- ◇ Ejder Yılmaz, Tacar Çağlar, 1970-1974 Türk Hukuk Bibliyografyası, Ankara, Adalet Bakanlığı, 1981.

- ◊ Ejder Yılmaz, 1975-1979 Türk Hukuk Bibliyografyası.
- ◊ Ejder Yılmaz, Türk Hukuk Bibliyografyası 1980-1984, Ankara, Türkiye Barolar Birliği, 1999.
- ◊ Ejder Yılmaz, Türk Hukuk Bibliyografyası, Ankara, Adalet Bakanlığı Eğitim İşleri Genel Müdürlüğü, 1981.
- ◊ Ejder Yılmaz, Türk Hukuk Bibliyografyası 1985-1989, Ankara, Türkiye Barolar Birliği, 1999.
- ◊ Ejder Yılmaz, Türk Hukuk Bibliyografyası 1990-1993, Ankara, Türkiye Barolar Birliği, 2000.
- ◊ Ejder Yılmaz, Türk Hukuk Bibliyografyası, 1996-2000, Ankara, Ankara Barosu, 2004.
- ◊ Ejder Yılmaz, Türk Hukuk Bibliyografyası 2001, Ankara, Türk Hukuk Kurumu, 2001.
- ◊ Erdener Yurtcan, 1966-1967 -1968 Türk Hukuk Bibliyografyası, 1971.
- ◊ Ernst E.Hirsch, 1934-1940 Türk Hukuk Neşriyatı Bibliyografyası, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1940.
- ◊ Ferit H. Saymen, 1940-1942 Türk Mecmuaları Hukuk Kroniği, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1942.
- ◊ Ferit H. Saymen, 1943-1958 Türk Hukuk Kroniği, 9 cilt.
- ◊ Köksal Bayraktar, Türk Hukuk Bibliyografyası 1969-1970, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 1975.
- ◊ Köksal Bayraktar, Türk Hukuk Bibliyografyası, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 1973.
- ◊ Rıdvan Erciyeş, Bülent (F), Türk Hukuk Bibliyografisi 1955-1957, Ankara, (y.y.), 1959.
- ◊ Server Tanilli, Türk Hukuk Bibliyografyası 1959, (İstanbul), İ.Ü.H.Fakültesi, (1967?).
- ◊ Server Tanilli, Rona Aybay, Teoman Akünel, Köksal Bayraktar, Erdener Yurtcan, 1959-1970 Türk Hukuk Bibliyografyası.
- ◊ Server Tanilli, Rona Aybay, 1960-1961-1962 Türk Hukuk Bibliyografyası, 1967.
- ◊ Teoman Akünel, Türk Hukuk Bibliyografyası 1963-1964-1965, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 1970.
- ◊ Teoman Akünel, Köksal Bayraktar, 1969-1970 Türk Hukuk Bibliyografyası, 1973.
- ◊ Türk Hukuk Bibliyografyası 1966-1967-1968, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, (1971?).
- ◊ Yaşar Karayalçın, Türk Hukuk Bibliyografyası, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1972.

- ◊ Yaşar Karayalçın ve Ahmet Mumcu, 1727-1928 Türk Hukuk Bibliyografyası, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü, 1972 (Akünal ve Bayraktar, 1973, ss.III-VI).

Hukukun belli konularını kapsayan özel bibliyografyalar ise şunlardır:

Borçlar-Ticaret ve Banka Hukuku Bibliyografyası: Dr. Yaşar Karayalçın ve arkadaşları tarafından hazırlanan bibliyografya, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü tarafından yayınlanmıştır. Borçlar, Ticaret ve Banka Hukukunun klasik konuları dışında sınaî ve fikri haklar, standart, kalite kontrolü, sosyal siyaset, iş hukuku ve sosyal güvenlik hukuku, odalar, borsalar, para ve bankacılık, dış ticaret ve milletlerarası kurumlar, bu bibliyografyada yer almaktadır. 1956 yılında yayına başlamış ve halen devam etmektedir.

Hukuk ve Ekonomi Dergileri Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi: Yaşar Karayalçın tarafından hazırlanmış ve 1956 yılında yayınlanmıştır. Türkiye'de hukuk ve ekonomi dallarında yeni ve eski harflerle yayınlanmış olan dergileri ve künyelerini veren çalışması 83 sayfadır.

Türk Hukuku Hakkında Almanca – Fransızca - İngilizce Kitaplar Bibliyografyası: Tuğrul Ansay tarafından hazırlanmış ve 1969 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisinde yayınlanmıştır.

Şerhler;“bir konuyu (örneğin, bir kanunu) derinliğine açıklayan eserdir. Şerh, hukuku (yürürlükteki hukuku) açıklayan bir kaynak anlamında kullanıldığı zaman, herhangi bir kanunu, içindeki tüm hükümleri detaylı olarak incelemek suretiyle açıklayan bilimsel eserleri ifade eder, doktrin ve yargısal içtihatlarla dayanılarak ayrı ayrı yorumlanır ve açıklanır.

Şerhler, hukukun uygulama alanında kullanılan olağanüstü kaynaklardır. Şerhlerde kanun maddesine bakmak suretiyle, güncel literatür belirlenebilir. Yalnız bu husus, şerhin kalitesine bağlıdır. Önemli kararlara atıflar yapılarak birçok hüküm, bu eserlerde ele alınır. Bunun yanında Temyiz Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararlarını da bulmak mümkündür. Eğer karar ilginç ise, yerel mahkemenin kararlarına da atıflar yapılmaktadır. Madde ile ilgili bütün doktrinin ve uygulamanın tavrı genelde çok net ve tam olarak verilmeye çalışılır. Dolayısıyla makale, ders kitabı gibi eserleri hazırlarken vazgeçilemeyecek bir yayın türüdür. Türkçe olarak, Alman ve İsviçre şerhleri gibi gerçek anlamda hazırlanmış bir şerh yoktur. Bu şerhlerin hazırlanması, yoğun çalışmaları ve çok kalabalık çalışma gruplarını gerektirmektedir (Ganjuk, 1997, ss.62-64).

Sürelî Yayınlar

Sürelî yayınlar, ortak bir adı olan, belirli/belirsiz sürelerle yayınlanan, sayı ve zaman bakımından ne kadar süreceği belli olmayan, içeriğinde birden fazla yazarın değişik

makaleleri bulunan dergi, gazete yıllık, almanak gibi yayınlardır. Makalelerin yanı sıra, editörlerin yorumları, okur mektupları, süreli yayının konu kapsamına giren haberler ve yayın incelemeleri de süreli yayınların içeriğini oluşturmaktadır.

Hukuk ilmiyle uğraşan kişiler hukuk alanındaki süreli yayınları çok yoğun bir şekilde kullanmak durumundadırlar. Türkiye’de hukuk alanında mevcut olan belli başlı süreli yayınlar kısaca şunlardır:

Adalet Dergisi (Ceride-i Adliye, Adliye Ceridesi); günümüzde Adalet Bakanlığı tarafından yayınlanmaktadır. Kapsamı genellikle uygulamaya yönelik mesleki yazılar olmakla birlikte, kuramsal nitelikteki yazılar da mevcuttur. İçeriğinde makaleler, konferanslar, çeviriler, derlemeler, mesajlar, genelgeler ve yeni çıkan yayınlara yer verilmektedir. 1966 Şubat ayına kadar ise mahkeme kararları da bulunmaktaydı. Ancak 1966 yılında Resmi Kararlar Dergisi (Yeni adı Yargıtay Kararları Dergisi yayınlanmaya başlayınca, Adalet Dergisi’nden mahkeme kararları çıkarılmıştır.

Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi; 1964 yılında yayına başlamış ve halen devam etmektedir. Anayasa Mahkemesi kararları öncelikle Resmi Gazete’de duyurulmakta, daha sonra bu kararlar bir araya getirilerek, her yılın ilk ayı içinde Anayasa Mahkemesi Genel Sekreterliğince “İl Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi” adı altında yayınlanmaktadır. Her cildin sonunda bulunan alfabetik arama cetvelinde alfabetik olarak kararlar verilmiş ve karara ilişkin kanun ile sayfa numarası belirtilmiştir.

Ankara Barosu Dergisi; 1944 yılından beri iki aylık olarak yayını sürdürmektedir. Dergide daha çok tatbiki ve mesleki yazılar ile karar ve içtihatlar bulunmakta, her cildin sonunda, o yıla ait konu fihristi yer almaktadır. Dergiye daha sonra yazar adına göre alfabetik bir dizin de eklenmiştir.

Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi; 1961 yılından beri Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü tarafından, ilmi araştırma ve çalışmaları teşvik etmek ve ticaret, banka ve borçlar hukuku alanında çalışanlara bir yayın organı sağlamak amacı ile yılda iki defa çıkmaktadır. Derginin içeriğinde ticaret, banka ve borçlar hukuku ile ilgili makaleler, tercümeleler, mahkeme kararları, yerli ve yabancı karar tahlilleri ve ilgili mevzuat yayınlanmaktadır. Dergide çok sayıda makale yerine, daha az sayıda fakat konuyu derinliğine inceleyen makaleler tercih edilmektedir. Bankacılığı hukuki yönden inceleyen yazılar, iktisadi bakımdan ele alanlara oranla öncelik taşımaktadır. Mevzuat, (kanunlar, Bakanlar Kurulu kararları vs.) tasnif edildikten sonra tarih sırası ile yayınlanmaktadır.

Her sayıda içindekiler, Türkçe, Fransızca ve İngilizce olarak verilmekte, her beş yılda bir dergide çıkan çalışmaların yazar adlarına ve konularına, kararların ise kanun maddeleri sırasına göre dizini hazırlanmaktadır. Ayrıca 5 yıllık mevzuat dizini, kanunlar, Bakanlar Kurulu kararları, talimatnameler vb. şeklinde sınıflandırılmıştır.

Danıştay Dergisi: Hukukun kaynakları arasında yer alan mahkeme içtihatları içinde Danıştay kararları, kamu hukuku alanında özel bir yer teşkil eder.

İlmi ve Kazai İchtihatlar Dergisi; ilmi ve kazai içtihatlar, bilimsel ve yargısal karar anlamına gelmektedir. Yargısal karar ise, bir uyumsuzluk hakkında mahkemelerin verdiği karardır. Uygulamacı ya da araştırmacıların, Yargıtay’ın temel ihtiyaçlarını bilmesi, değişen içtihatları son şekli ile uygulama imkânına sahip olması, geçmiş içtihatları ve bunlardaki temel fikir ve kanaatleri bilmesi oldukça önemlidir. Bu dergi en yeni ve emsal nitelikteki içtihatları gecikmeden yayınladığı için bütün kullanıcıların müşterek malı ve mesleki hayatlarında vazgeçemedikleri bir kaynak haline gelmiştir.

Dergi 1960 yılından beri yayınına devam etmekte, aylık olarak çıkmakta ve 12.sayısında kavramların genel alfabetik dizini ile kanunların numara-madde dizini bulunmaktadır. Ayrıca, 1960 yılından 1975 yılına kadar çıkmış olan ilmi ve kaza-i içtihatlar altı ciltte toplanarak, ayrı bir basımı yapılmıştır. 7.ciltte ise altı ciltte yer alan bütün içtihatların kavram bakımından alfabetik dizini yapılmıştır. Ciltlerin başında o ciltte bulunan kanunların numarasını, adını ve sahife numarasını gösteren bir içindekiler listesi verilmiştir.

İstanbul Barosu Dergisi; 1927 yılından itibaren önce aylık, daha sonra iki aylık çıkarken halen üç aylık olarak yayınlanmaya devam etmektedir.

Yargıtay Dergisi; Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Yargıtay’ın bu görevinin yanında Anayasadaki “kanun önünde eşitlik” ilkesinin gerçekleşmesi için hukuk kurallarının yurdun her yerinde aynı şekilde ve aynı anlayışla uygulanmasını sağlamayı da hedeflemektedir.

Hukukçuların en önde gelen görevlerinden biri, “inceleme ve araştırma ile elde edilen sonuçlarla hukuk kuralları arasında ilişkiyi geliştirip genel dengeyi bulmak, sosyal gerçeğin özünün kararlarla saptanmasını oluşturmaktır”. Bu nedenle, araştırmaya ve incelemeye yönelik çalışmaların yapılması büyük bir gereksinimdir. Bu gereksinimin karşılanmasına yönelik çalışmaları özendirmek ve meydana gelen ürünleri yayınlamak, bu derginin ilk görevidir. Dergi 1975 yılının Ocak ayından itibaren yayınlanmaya başlamıştır ve halen yayınına devam etmektedir.

Yargıtay Kararları Dergisi; “Resmi Kararlar Dergisi” başlığıyla 1966 yılı Mart ayında yayınlanmaya başlamıştır. 1973 yılında kabul edilen Yargıtay Kanunu ile Yargıtay’da Yayın İşleri Müdürlüğü ve Yargıtay Yayınları Döner Sermayesi kurulmuş, Yargıtay kararlarının yayınlanması görevi bu müdürlüğe verilmiştir. Bu değişiklik sonrası Yargıtay Kararları Dergisi adıyla 1975 yılının Ocak ayından itibaren aylık olarak yayınlanmaya devam etmektedir. Dergi, hukuk bölümü ve ceza bölümü olarak ikiye ayrılmaktadır.

Yasa Hukuk Dergisi; 1978 yılından 1992'ye kadar yayınlanmış, daha sonra 1996 yılında 15. ciltten itibaren aylık olarak çıkmaya devam etmiştir. Bu derginin içeriğini oluşturan bilimsel görüşler, her okurun yararlanabileceği, özellikle uygulayıcıların ilgisini çekecek nitelikte önemli araştırma ve çalışmalardan oluşmaktadır. Ayrıca dergide, yargısal görüşler de yer almakta, böylece hukuk konuları, bir yandan teorik, öte yandan uygulamalı olarak ele alınmaktadır.

Ayrıca, hukuk fakültelerinin çıkarmış olduğu dergiler de, ülkemizdeki hukuk bilgisine erişim için göz ardı edilemeyecek değerinde süreli yayınlardır. Genellikle hukuk fakültelerinin akademik kadroları tarafından hazırlanan ve tüm hukuk dallarına ilişkin makale, çeviri ve incelemeleri içeren bu dergilere şu örnekleri verebiliriz;

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,
Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi,
Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,
Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,
Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,
Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,
Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.

Mevzuat Bilgi Kaynakları

Sosyal, ekonomik, hukuki ve idari konularda meydana gelen değişikliklerin yazılı kurallara bağlanması için kanunlar yürürlüğe konulmakta, tüzükler ve yönetmelikler çıkarılmaktadır. Bu çalışmalar sonucu kanunlar, kanun hükmünde kararname, tüzükler ve yönetmelikler belli başlı bazı kaynaklarda yayınlanmakta ve böylece mevzuat bilgi kaynakları oluşmaktadır. Ülkemizde mevcut olan mevzuat bilgi kaynakları şunlardır:

Düstur; kelime anlamı olarak "kural" demektir. Düstur-u Atik denilen ilk nüshalar 1863 yılında basılmış olup, bu tertibin mevcut nüshaları kalmamış gibidir. O ciltte bulunan kanun ve nizamnamelerden yürürlükte olanlarla, sonradan yürürlüğe konulanlar da ilave edilerek, 1865 tarihinde Düstur adı altında ikinci defa Matbaa-i Amire'de basılmıştır.

Cumhuriyet döneminde yayınlanmasına devam edilen düsturlar, 1.tertip, 2. tertip, 3. tertip, 4. tertip ve 5. tertip olmak üzere beş gruba ayrılmaktadır. Düsturlarda kanunlar, TBMM, Cumhuriyet Senatosu, Millet Meclisi kararları ile Anayasa Mahkemesi, Bakanlar Kurulu kararları (tüzükler, yönetmelikler), antlaşmalar, anlaşma ve genel hizmetlere ait sözleşmeler, kanun hükmünde kararname vb. yayınlanır.

Ciltlerin ön kısmındaki tarih dizininde o ciltteki kanun, karar, tüzük, yönetmelik ve yargı kararları kabul tarihine göre listelenmişlerdir. Ayrıca bunların numarası, adı

ve sayfa numarası belirtilmiştir. Ayrıca ciltte mevcut olan kanun, TBMM kararı, kanun hükmünde kararname (KHK), milletlerarası andlaşma ve sözleşmelerin numaraları da cildin baş kısmında belirtilmiştir. Düstur, Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmaya ve yayınlanmaya devam etmektedir (Ganjuk, 1997, ss.80-84).

Gerekeçeli Kanunlar Külliyyatı; Alikaşifoğlu, Esenrol, Odman tarafından hazırlanan ve değişen yapraklı (föy-volant) olarak yayınlanan eserin özelliği, kanun gerekeçeleri ile TBMM Komisyonları raporlarına da yer vermesidir. 1987-1988'de dört cilt olarak yayınlanan külliyyatta 1934 yılına kadar yayınlanmış olan kanunlar bulunmaktadır (Karayalçın, 1994, s.54).

Kanunlar Külliyyatı; 1964 yılında Kazancı Hukuk Yayınları tarafından toplam 11 cilt olarak yayınlanmıştır. Kanunlar külliyyatının birinci bölümünde, Osmanlı devrinden intikal eden kanunlar tarih sırasına göre, diğerleri ise numara sırasına göre sıralanmıştır. 27 Mayıs 1960 yılından itibaren kanun numaraları yeniden 1'den başlamıştır. Yürürlükte olan kanunlar ile yürürlükten kalkan (mülga) kanunlar numarasına göre birlikte verilmiştir.

Kanun numarası altında kanunun adı, kabul edildiği tarih, Resmi Gazete'de yayın ve ilan tarihi ile düstura gönderme yapılmakta, daha sonra kanun metni verilmektedir. Eğer yürürlükten kaldırılmışsa aynı atıflarla birlikte hangi kanunun hangi maddesiyle kaldırıldığı belirtilmektedir.

11.cildinin sonunda, alfabetik dizin ve konu dizini bulunmaktadır. Kanunlar, kanun numarası altında bütün ek ve değişiklikleri içermekte ve tek metin halinde yayınlanmaktadır. Eğer kanun numarası ile külliyyattaki numarasından, kanunun adı biliniyorsa alfabetik dizinden, ya da kanunun ilgilendirdiği hukuk dalına ve konusuna göre arama yapılabilir (Ganjuk, 1997, ss.85-86).

Ayrıca, Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü tarafından toplam yedi cilt olarak çıkarılan Yürürlükteki Kanunlar Külliyyatı'nda, her kanun incelenmiş, konusuna göre sınıflandırılmış, hükümsüz olanlar belirlenmiş ve yürürlükte olanlar tespit edilmiştir. Külliyyatın baş kısmında, Osmanlı dönemi mevzuatından yürürlükte olan kanunlar ve bu güçteki nizamnameler yer almaktadır. Birinci kısım TBMM dönemi (23 Nisan 1920 - 26 Mayıs 1960)'nı kapsamakta ve kanun numarasına göre verilmekte, 27 Mayıs 1960'dan itibaren ise kanun numaraları 1'den başlayarak günümüze kadar yine kanun numarasına göre sıralanmaktadır.

Kullanıcıya kolaylık sağlamak için ek ve değişiklik getiren kanunların yürürlüğe giriş tarihleri ile yürürlükten kaldırıldıkları mevzuatı gösteren çizelgeler her kanunun sonuna bulunmaktadır. Aranılan konunun kolay bulunabilmesi için 7.ciltte nümerik ve alfabetik dizinler mevcuttur. Nümerik dizinde kanunun yürürlükte olup olmadığı ve yürürlükte

ise Resmi Gazete'ye ve külliyyatın kendisine atıf yapılmaktadır. Eğer kanun yürürlükten kaldırılmışsa, hangi kanunun hangi maddesiyle kaldırıldığı, bu dizinden rahatlıkla görülmektedir.

Kazancı ve Başbakanlık tarafından yayınlanan bu külliyyatlar değişen yapraklı (föy-volant) olup, güncelliğin ve güvenilirliğin korunması için eklerin sürekli olarak takip edilmesi ve yerlerine takılması gerekmektedir.

Kanun Hükmünde Kararnameler Külliyyatı (KHK Külliyyatı)

TBMM yasa ile bazı konularda Bakanlar Kurulu'na kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermekte ve çıkarılacak kararnamelerin amacı, kapsamı, ilkeleri, yetkiyi kullanma süresi ile yürürlükten kaldırılacak kanun hükümlerinin açıkça belirtilmesi gerekmektedir. KHK'ler Resmi Gazete'de yayınlandıkları gün TBMM'ne sunulur ve görüşülür (Yılmaz, 1992, s.471).

Üç ciltten oluşan külliyyatın 1. cildinin baş tarafında KHK'leri sıra numarasına ve adına göre iki dizini bulunmaktadır. Bu kaynakta, KHK'nin adı, numarası, tarihi, yetki kanununun tarihi, numarası, yayınlandığı Resmi Gazete'nin tarihi, numarası; düsturun tertip, cilt ve sayfası; son durumun ne olduğu (yayınlanma / onaylanma durumu), onaylanmış ise kaç numaralı kanun olduğu, halen yürürlükte ise külliyyatın hangi sayfasında yayınlandığı, tali nitelikte bir KHK ise, hangi kanunların ilgili yerlerine işlendiği bilgileri mevcuttur (Oytan, 1989, s.viii). Halen kanunlaşmamış ve yürürlükte bulunan KHK'ler kronolojik sıra ile külliyyatta sıralanmışlardır. Eğer KHK'de değişiklik yapılmışsa ek ve değişiklik getiren hükümler asıl KHK üzerindeki ilgili yerlere işlenmektedir. Ayrıca, metnin son kısmında ek ve değişiklik getiren mevzuatın yürürlüğe giriş tarihini gösteren bir liste verilmektedir.

Tüzükler Külliyyatı: "Tüzük" Bakanlar Kurulu'nun, yasanın uygulanmasını göstermek veya yasanın buyurduğu işleri belirtmek üzere, yasalara aykırı olmamak koşuluyla ve Danıştay'ın incelenmesinden geçirerek çıkarttığı hukuk kaynağı"dır (Yılmaz, 1992, s.936). Bu kapsamı içeren ve Kazancı Hukuk Yayınları tarafından yayınlanan T.C. Tüzükleri, dayandıkları kanun numarasına göre kronolojik bir sıra ile düzenlenmiş toplam 4 ciltlik bir kaynaktır. Tüzükler Külliyyatının 1. cildinin başında Yasama Meclisleri ve Anayasa Mahkemesi İç tüzükleriyle Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konan dernek-kurum tüzükleri yer almaktadır. 4.cildin sonunda ise tüzük adına göre alfabetik dizin, yürürlüğe koyan Bakanlar Kurulu kararlarının tarih ve sayısına göre kronolojik dizin ve konu dizini bulunmaktadır.

Ayrıca Kazancı Hukuk Yayınları ve Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan, Yürürlükteki Tüzükler Külliyyatı mevcut olup, toplam 3 cilttir. Bu kaynakta her tüzük başlığının altında, dayanağını teşkil eden kanunun, yürürlüğe koyan kararnamenin ve yayınlandığı Resmi Gazete'nin tarih ve numaraları ile düsturun tertip, cilt ve sayfası belirtilmiştir. Madde eğer değişikliğe uğramışsa,

bunun karşısında değişiklik yapan veya ek hüküm getiren tüzüğü yürürlüğe koyan kararnamenin tarih ve numarası yazılmaktadır.

1.cildin başında TBMM İç Tüzüğü ile Anayasa Mahkemesi İç Tüzüğü yer almaktadır. Bazı kanunlarda tüzük yerine o kanunun yönetmelikle düzenlenmesi uygun görülmüş ve geçici madde ile yönetmelik çıkıncaya kadar eski tüzüğün uygulanmasına devam edileceği hükme bağlanmıştır. Bir süre sonra bu tüzükler, külliyattan çıkarılacağı için, son ciltte bu tip tüzükler kendi aralarında sıralanmışlardır. Geçici olduklarının anlaşılabilmesi içinde sayfa numarasının baş kısmına "G" harfi yazılmıştır (Oytan, 1987, ss.vii-viii).

Arama kolaylığı sağlamak için, 1. Ciltte dizinler de vardır. Bunlar;

Tüzüğün dayanağını teşkil eden kanunlara göre nümerik dizin: Tüzüğün dayanağını teşkil eden kanunun tarihini bilmek, arananın bulunması için yeterlidir.

Tüzüğü yürürlüğe koyan kararname numarasına göre dizin,

Tüzüğün adına göre alfabetik dizin.

Her tüzüğün sonunda, ek ve değişiklik getiren tüzükleri yürürlüğe koyan kararnamelerin tarih ve numaralarının belirtildiği bir liste ve bunların yürürlüğe giriş tarihlerini belirten bir çizelge bulunmaktadır.

Bu tüzüklerinin ikisi de değişen yapraklıdır (föy-volant) ve güncelliğinin korunabilmesi için mutlaka eklerinin takip edilmesi ve gerektiğinde değiştirilmesi gerekmektedir.

Yönetmelikler Külliyatı (Bakanlar Kurulu Kararıyla Yürürlüğe Konulan): Yönetmelik, "Devlet örgütü içinde bulunan çeşitli kurum ve kuruluşların daha çok kendi iç bünyelerini ilgilendiren ve (kendi) çalışma yöntemlerini düzenleyen kurallar bütünü"dür (Yılmaz, 1992, s.996) ve Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri tarafından, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere çıkarılır.

Yönetmelikler Külliyatı, Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü tarafından üç cilt olarak yayınlanır ve kullanımı kolaylaştırmak amacıyla birinci cildin başında üç farklı dizin mevcuttur. Bunlar:

Yönetmeliğin dayanağını teşkil eden kanunlara göre nümerik dizin: İlgili kanunun numarası ve tarihi, kararnamenin numarası ve tarihi, kanunun ve yönetmeliğin adı, yayınlandığı cilt ve sahife mevcuttur. Yönetmeliğin dayandığı kanunun numarasını veya tarihini bilmek, yönetmeliği bulmak için yeterlidir.

Yönetmeliği yürürlüğe koyan kararname numarasına göre dizin: Kararnamenin numarası ve tarihi, yönetmeliğin adı, yayınlandığı cilt ve sahife mevcuttur. Eğer kararname numarası biliniyorsa, aranan yönetmeliği bulmak mümkündür.

Yönetmeliğin adına göre alfabetik dizin: Yönetmeliğin adına göre A'dan Z'ye sıralanmıştır.

Yönetmelik başlığının altında Bakanlar Kurulu kararının tarihi, dayandığı kanunun tarihi, yayımlandığı Resmi Gazete'nin tarihi, yayımlandığı düsturun tertibi, alt kısımda da metni bulunmaktadır. Bu metinde bazı maddelerde değişiklik yapılmışsa, maddenin yanında değişikliğin tarihi belirtilmektedir. Her kanunun sonunda yönetmeliğe ek ve değişiklik getiren yönetmeliklerin yürürlüğe giriş tarihlerini gösteren bir çizelge mevcuttur. Burada, ek ve değişiklik getiren yönetmeliği yürürlüğe koyan kararnamenin tarihi, numarası, yürürlüğe giriş tarihi verilmiştir. Ek ve değişiklikler toplu olarak görülmektedir. Eğer yönetmelik yürürlükten kalkmışsa, hangi yönetmeliğin hangi maddesi ile yürürlükten kaldırıldığı ve yeniden düzenlenmişse yönetmeliğin hangi cildinde yer aldığı, yönetmeliğin adı altında belirtilmektedir. Külliyyatın güncelliğini korumak için eklerin takip edilmesi ve gerektiğinde yapıklarının değiştirilmeleri gereklidir.

Yürürlükteki Bazı Kanunların Mülga Hükümleri Külliyyatı; Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü tarafından iki cilt halinde yayınlanmaktadır. Bu külliyyatta, yürürlükteki bazı kanunların mülga (yürürlükten kaldırılmış) hükümleri yer almaktadır. Bütün kanunların mülga hükümlerinin yayınının çok büyük masraflar gerektireceği ve büyük bir kısmı da çok eski tarihlerde ilga edilmiş olduklarından fazla bir yarar sağlayamayacağı düşünülmüştür. Bu külliyyatta yayınlanan mülga hükümlerinin seçimindeki kriter, mülga hükümlerin eskiden meydana gelen olaylarda ve ihtilaflarda uygulanma niteliği taşıyıp taşımadığıdır. Buna göre, ceza kanunları, vergi kanunları, temel hak, hürriyet ve yükümlülükler, seçme ve seçilme hakkını düzenleyen kanunlar, personel hukuku, sosyal güvenlik, kamu düzeninin korunması ile ilgili kanunlar ve geniş uygulama alanı bulan kanunların hükümleri belirlenerek yayınlanmıştır (Oytan, 1987, s.vii). 1.cildin başında bulunan dizinleri şunlardır:

Mülga hükümleri külliyyata alman kanunların nümerik dizini: Kanun numaralarına göre sıralıdır. Kanun tarihi, numarası, kanun adı, külliyyat, cilt ve sayfası belirtilmiştir.

Mülga hükümleri külliyyata Alman kanunların alfabetik dizini: Kanun adına göre alfabetik sıralanmıştır. Kanun tarihi, numarası, kanun adı, külliyyatın cilt ve sayfası belirtilmiştir.

Yürürlükten kaldırılmış hükümleri derlenen kanunlara ek ve değişiklik getiren kanunların ve KHK'lerin cilt ve sayfalarını gösterir dizin: Külliyyattaki sayfa numarasına göre küçükten büyüğe doğru sıralanmış, kanun tarihi, numarası, ek ve değişiklik getiren kanun numarası, külliyyattaki cilt numarası ve sayfa numarası belirtilmiştir.

Bu dizinler sayesinde, yürürlükten kaldırılmış hükümler, bulunan başlığın altında kanun numarası, kabul tarihi, yayımlandığı Resmi Gazete tarihi ve sayısı ile yayımlandığı

düsturun atfları bulunmaktadır. Bunların altında tarih ve hangi sayılı kanun ile yürürlükten kaldırılmış veya değiştirilmiş olduğu belirtilmekte, hükümlerin metinleri ve madde numaraları verilmektedir.

Her kanunun sonunda da o kanuna ek ve değişiklik getiren mevzuatın yürürlüğe giriş tarihini gösterir liste verilmiştir. Yürürlüğe giriş tarihine göre küçükten büyüğe sıralanmıştır. Föy-volant şeklindeki külliyat güncelliğin ve güvenilirliğin sağlanması için ekler takip edilmeli ve değiştirmelidir.

Resmi Gazete (Takvim i Vekayi, Ceride-i Resmîye, Resmi Ceride, Resmi Gazete);

Resmi Gazete, "Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin çıkartmış olduğu, genellikle yasaların, anlaşmaların, bazı yüksek mahkeme kararlarının, çeşitli hukuk kuralları ile bazı resmi ilanların yayınlandığı yayın organıdır" (Yılmaz,1992, s.763). İstanbul Hükümetince Takvim-i Vekayi'nin yayını sürerken, 23 Nisan 1920 tarihinde TBMM Hükümetinin Resmi Gazetesi olarak "Ceride-i Resmîye" adıyla haftada bir çıkarılmaya başlanmıştır. 18 Temmuz 1921 tarihinde yayınına 26 aylık bir ara verilmiş ve 10 Eylül 1923'de 22. Sayısı "Resmi Ceride" adı ile yeniden yayına başlamış ve 40.sayıya kadar TBMM Hükümetinin gazetesi olmuştur. 41.sayıdan itibaren ise T.C. Hükümeti'nin Resmi Gazetesi haline dönüşmüş, 17 Aralık 1927 tarihinden itibaren de adı "T.C. Resmi Gazetesi" değiştirilmiştir.

Günümüzde Resmi Gazete, Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü tarafından resmi tatiller dışında günlük olarak yayınlanmakta, arka kısmında içindikiler kısmı yer almaktadır.

Üç ayda bir, Resmi Gazete'de yayınlanan kanun, kararname ve kararlar ile diğer mevzuatın hangi tarih ve sayılı Resmi Gazete'de yayınlandığını ve bu mevzuattan hangilerinin Düstur'da yer aldığını gösteren Resmi Gazete fihristi yayınlanmaktadır. Aynı zamanda, 3 ay zarfında yayınlanan "mükerrer" sayılı Resmi Gazete'lerin de tarihi ve sayısı toplu olarak verilmektedir (Ganjuk, 1997, ss.93-95).

Sicilli Kavanini; "Kavanin" Arapça bir kelime olup, hukuk sözlüğünde anlamı "kanunlar" (Özcan,1980,s.395) olarak geçmekte, Türkçe karşılığı ise "Kanunlar Sicili" olarak verilebilir. Sicilli Kavanini, ilk kez 1926 yılında Sarkis Karakoç tarafından yayınlanmaya başlanmıştır. Sicilli Kavanini başlıca üç kısma ayrılmıştır: *Birinci Kısım:* Kanunlar, anlaşmalar, sözleşmeler. *İkinci Kısım:* Yorumlar. *Üçüncü Kısım:* Kanun hükümleri, direktifler (Karakoç, 1926).

Sicilli Kavanini'nin 1.cildinde, 24 Nisan 1920-31 Ekim 1925 tarihleri arasında TBMM'nce kabul edilen kanunlar, anlaşmalar, sözleşmeler, Osmanlı İmparatorluğu kanunlarından hükümleri yürürlükte bulunanlar vb. yer almaktadır. Toplam altı cilttir ve her cildin sonuna alfabetik fihrist vardır. 4. ciltte ayrıca Arap harfleriyle yazılmış olan ilk dört cildin toplu fihristi bulunmakta; daha sonraki ciltlerde ise ayrıca tefsirler ve TBMM Kararları yer almaktadır. 12.ciltte, 3.Tertip Düstur'un 16. cildinde bulunan nizamname,

kararname ve talimatnamelerden 1928 yılı başlangıcında yürürlükte olanlar toplanmış, cildin sonuna alfabetik bir dizin konulmuştur. 13.ciltte ise 1924-1934 yıllarına ait nizamname, kararname ve talimatnameler toplanmıştır. 17.ciltten itibaren tefsir, karar, nizamname, kararname ve talimatnamelerden başka Temyiz Mahkemesi, tevhibi içtihat ve Devlet Şurası kararları da yer almaktadır (Ganjuk, 1997, ss.95-96).

Sicilli Kavanini, en son 1984 yılında yayınlanmış olup, 1983 yılını kapsamaktadır ve toplam 64 cilttir. Sicilli Kavanini'nin 1815-1953 yıllarını kapsayan 1-34. ciltlerine ait iki cilt halinde umumi dizini mevcuttur. 1.cilt kavrama göre, 2.cilt ise nümerik olarak hazırlanmıştır.

TBMM Tutanak Dergisi; *“Yasama meclislerindeki görüşmelerin yazılı bulunduğu ve TBMM tarafından çıkartılan dergidir”* (Yılmaz, 1992, s.932). Tutanak dergisi, TBMM'de (1961-1980 döneminde TBMM'de ve Cumhuriyet Senatosunda) yapılan genel kurul görüşmelerinin tutanaklarını ve bu görüşmelere dayanak teşkil eden metinleri, özellikle kanun teklif ve tasarılarını, komisyon raporlarını, teklif veya tasarıya ait gerekçeleri, teklif ve tasarı metinlerini ve bu metinlerde yapılan değişiklik veya ilaveleri ve bunların -varsa- komisyon raporlarında yer alan gerekçelerini içerir (Karayalçın, 1994, s.51).

TBMM Tutanak Dergisi günümüze gelene kadar çeşitli isimler altında yayınlanmıştır. 1920-1928 yılları arası Arap harfleriyle daha sonra Latin harfleri ile çıkmıştır. 1-7.Dönem Zabıt Ceridesi, 8-9.Dönem TBMM Tutanak Dergisi, 10-11. Dönem ise T.C. Zabıt Ceridesi adlarını almıştır (Ganjuk, 1997, ss.96-97).

Milli Birlik Komitesi Zabıt Ceridesi (1960)

T.C. Kurucu Meclis Tutanak Dergisi (1961)

Millî Meclisi Tutanak Dergisi (1962-1980)

Milli Güvenlik Konseyi Tutanak Dergisi ve Danışma Meclisi Tutanak Dergisi (1981-1983),

TBMM Tutanak Dergisi (24.11.1983-) (17.20. Dönem)

Elektronik Kaynaklar

Dünya çok ortamlı bir bilgi toplumuna doğru yol almaktadır. Hızla artan bilgi ve sürekli gelişen bilgi teknolojileri, bu alanda bilgi hizmetlerinin daha hızlı, daha verimli ve ekonomik biçimde verilmesini gündeme getirmiştir. Bu durum, bilginin üretimi, sunumu ve erişiminde, bilgi profesyonelleri, bilgisayar uzmanları ve kütüphanecilerin bir arada çalışmasını zorunlu kılmıştır.

Bilgi birikiminin süratle artması dünyada 'bilgi patlaması' (knowledge explosion) olarak adlandırılan durumun ortaya çıkmasına ve buna bağlı olarak bilgi endüstrisinin gelişmesine sebep olmuştur. Basılı kaynaklara en kısa zamanda ve en az masrafla ulaşma ihtiyacı yeni çözümleri de beraberinde getirmiştir. Basılı eserlerin, zamanla bozulması, tamir, ciltleme masraflarının artması, kitap, dergi ve arşiv belgelerini depolamadaki güçlükler, yangın, deprem gibi doğal afetler sebebiyle bilgi kaynaklarının tamamen yok olma tehlikesi, kaynağın bulunduğu yer dışındaki bir araştırmacıya gereken bilgileri süratle ulaştırma ihtiyacı gibi sebepler yeni teknik ve araçların araştırılmasına ve hizmete konulmasına yol açmıştır.

Bilişim sistemleri bütün çalışma alanlarına olduğu gibi hukuk alanına da yansımıştır. Hukuk alanındaki kaynakların (yasaların, mahkeme kararlarının, kitap ve makalelerin) geniş kapasiteli disklerle kaydedilmesi her kademedeki hâkim, avukat, yönetici ve araştırmacıların hizmetine sunulması büyük ölçüde, zaman, emek ve para tasarrufu sağlamaktadır. Kütüphanelerde mevcut olan eserler için fiş veya cilt katalogların yerini bilgisayarların alması, kaynak ve bibliyografya araştırmalarında, büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Bu alandaki çalışmalar işletme, sektör ve ülke düzeyini de aşmakta, sistemleri birbirine bağlamak suretiyle oluşturulan bilgisayar ağları ile ülke düzeyinde ve ülkeler arasında bilgi bankalarından yararlanmak mümkün olmaktadır (Karayalçın, 1994, s.60).

Hukuk Alanındaki Elektronik Kaynaklar

Ülkemizde mevcut olan başlıca elektronik hukuk kaynaklarını şu şekilde özetleyebiliriz:

T.C. Başbakanlık Mevzuat Bilgi Sistemi

Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanarak Bilgi İşlem Başkanlığının teknik desteğiyle yayımlanan Mevzuat Bilgi Sistemi'nden ücretsiz olarak yararlanılabilmektedir. Mevzuat Bilgi Sistemi yenilenerek daha fonksiyonel hale getirilmiş ve tüm kamu kurum ve kuruluşlarına ait yönetmelikler ile tebliğler sisteme eklenmiştir.

Mevzuat Bilgi Sistemi'nde kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik ve tebliğlerin kodifikasyonu (kodlama) yapılmış güncel metinleri ile kanunların mülga hükümlerini ve Milletlerarası Antlaşmaların bibliyografik bilgilerini bulmak mümkündür. Yenilenen sistemde mevzuat metinleri biçimli metin olarak sunulmuş ve metin içerisinde aranılan ifadeler işaretlenerek okuma kolaylığı sağlanmıştır.

Alfabetik olarak sunulan Kanun, KHK, Tüzük, Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulan yönetmelikler, kurum ve kuruluşlara ait yönetmelikler, üniversitelere ait yönetmelikler ve tebliğlerin fihristlerinden de metne ulaşabilmektedir (e.mevzuat, 2009).

Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP)

Adalet Bakanlığının Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) kapsamında hazırladığı ücretsiz içtihat ve mevzuat programıdır. e-Devlet'in bir parçası olan "e-Adalet" sisteminin kurulması için Yüksek Yargı Organları ve yargı için bilgi temininde vazgeçilmez özellikte bulunan kurumlar da sisteme dâhil edilmiştir. Bu işlemle amaçlanan unsurlar;

- ◊ Bakanlık merkez teşkilatı ile birlikte tüm mahkemeleri, Cumhuriyet başsavcılıklarını, adli tıp, ceza infaz kurumları ve icra dairelerini de içine alacak şekilde, bilgisayar ağının kurulması,
- ◊ Bilgi alışverişlerinin elektronik ortama taşınması,
- ◊ Vatandaşa ve avukatlara internet üzerinden çevrimiçi hizmet sağlanması,
- ◊ Entegrasyon sağlanan dış birimlerden bilgilerin istenilen zamanda sistem tarafından hazır edilerek adli sistemin güvenilir, doğru ve hızlı işleyişinin sağlanması olmuştur.

Proje kapsamında ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ile entegrasyona gidilmektedir. Bu kapsamda MERNİS ve Adli Sicil Veri Tabanları ile web servisleri seviyesinde bütünleşme sağlanmış, nüfus ve sabika kayıtlarında sorgulama ve veri tabanına aktarma imkânları temin edilmiştir.

UYAP; iç ve dış birimlerle bütünleşme sağlayarak, idarî işlemler ve yargılama süreçlerindeki mükerrer yapılan işlemlerle gereksiz uygulamalara engel olmakta, sürat ve kolaylıklar sağlayarak iş yoğunluğunu azaltmakta ve personel açığından kaynaklanan sıkıntıları en aza indirmektedir (UYAP Mevzuatı, 2009).

Anayasa Mahkemesi Web Sitesi

Anayasa Mahkemesi kararlarını, ilgili mevzuatı, konu ile ilgili veriler ve istatistikleri tüm detayları ile içeren bir sitedir. (Anayasa Mahkemesi, 2009).

Yargıtay Başkanlığı Web Sitesi UYAP Mevzuatı

Çağımızın gereklerine uymak, yargıyı layık olduğu yere taşımak ve elektronik yazılım geliştiren diğer kamu kurumları ile bütünleşme sağlamak amacıyla 17 Aralık 2003 tarihinde Yargıtay Başkanlığı UYAP Yargıtay Bilgi Sistemi Projesi imzalanarak "e-Dönüşüm Türkiye Projesi" kapsamında Yargıtay Başkanlığı adına gerekli çalışmalar başlatılmıştır.

UYAP Yargıtay Bilgi Sistemi'nin bütünleşik bir şekilde çalışması ile başta Yargıtay olmak üzere yargı birimlerinin merkez ve taşra teşkilatında, bağlı ve ilgili kuruluşlarda adalet hizmetlerinin daha etkin ve verimli şekilde yürütülmesi, iş süreçlerinin hızlandırılması, elektronik arşivin oluşturulması hedeflenmiştir (T.C. Yargıtay Başkanlığı, 2009).

Adalet Bakanlığı Web Sitesi

Adalet Bakanlığı tarafından 01.01. 2006 tarihinden itibaren yayınlanan tüm genelgeler ve mevzuat başlığı altında; Kanunlar, UYAP Mevzuat Programı, Ceza Hukuku Bilgi Bankası, Mülga Mevzuat, Yargıtay Bilgi Bankası, AYİM Kararları, Kanun Hükmünde Kararname, Resmi Gazete, Türk Medeni Kanunu, Uluslararası Sözleşmeler, Danıştay Bilgi Bankası, Anayasa Mahkemesi B.B., Tüzükler, Başbakanlık Mevzuat, TBMM’de kabul edilen kanun, HSYK kararları, AİHM karar arama, yönetmelikler, insan hakları bankası, Adalet Bak. Genelgeleri, mobil mevzuat, Askeri Yargıtay, konuları yer almaktadır (T.C. Adalet Bakanlığı, 2009).

Resmi Gazete Elektronik Erişimi

Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Resmi Gazete, eş zamanlı olarak internet ortamına aktarılmakta olup, Başbakanlık Bilgi İşlem Başkanlığı’nın teknik desteği ile Resmi Gazete Bilgi Sistemi olarak yayınlanmaktadır (Resmi Gazete, 2009).

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Merkezi Bilgi Bankası

Başbakanlık merkez birimleri ve arşiv araştırmacıları için ihtiyaç duyulan sosyal ve beşeri konularda (dolayısıyla hukuk da dâhil) kamu kurum ve kuruluşları ile meslek birlikleri, vakıflar, dernekler ve özel kişiler tarafından üretilen kitap, süreli yayın, elektronik yayın ve görsel-işitsel dokümanları sağlamak, bu dokümanları uluslararası dokümantasyon metot ve tekniklerine göre kataloglamak, indekslemek, sınıflamak ve araştırmacıların hizmetine sunmak amacıyla 1988 yılında kurulmuştur.

Kitap, rapor, tez vb. dokümanlar; seminer, sempozyum, kongre ve benzeri toplantılarda sunulan tebliğler ile süreli yayınlarda (dergi ve gazete) yayınlanan makaleler ve haberlere ait bibliyografik bilgilerden oluşmaktadır. Makale ve haberler 1990 yılı ve sonrasını içermektedir. Gazete, haber ve makaleleri Türkiye’nin gündeminde önemli yer tutan konularda seçmeli olarak indekslemektedir (T.C. Başbakanlık..., 2009).

Abonelik Gerektiren Hukuk Veri Tabanları

Türkiye’de bulunan hukuk alanındaki abonelik gerektiren hukuk veri tabanlarının tamamına ayrıntılı olarak vermek mümkün olmadığı için, bilinen belli başlı veri tabanları listelenmiştir:

Hukuk Türk Veri Tabanı

Yargıtay Kararları, Danıştay Kararları, Anayasa Mahkemesi Kararları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Türkiye Kararları, T.C. Mevzuatı / Mevzuat Grupları, Türk Hukuk

Bibliyografyası, T.C. Resmi Gazetesi, yeni ve değişen mevzuat, kanun tasarıları, hukuk sözlüğü, dilekçeler/sözleşmeler gibi hukukun temel konu ve kaynaklarını içeren önemli bir sitedir (HukukTürk, 2010).

Kazancı İçtihat ve Mevzuat Bilgi Bankası

T.C. Kanunları, Kanun Hükmünde Kararname (K.H.K), Tüzükleri ve Bakanlar Kurulu Kararı (B.K.K.) Yönetmelikleri ve yaklaşık 170.000 adet içtihat, internet arama motorunda, programda bulunmayan 500.000 adet içtihat, toplam 670.000 adede yakın içtihatı kapsamaktadır. Kanun metinlerinden içtihatlarla, içtihatlardan kanun metinlerine geçişler - Daire, Kavram ve Kanun-Madde Endeksleri ve Ana Mevzuat, Anayasa Mahkemesi Kararları, Yargıtay Kararları, Danıştay Kararları, Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları, Sayıştay Kararlarını da içermektedir.

Ayrıca, Kanun, Bakanlar Kurulu Kararı, Tüzük, Yönetmelik, Genelge, Tebliğ, Anlaşma ve sair mevzuat metinleri ve Ana Mevzuat, Belediye Mevzuatı, Devlet ve Kamu Kurumları Mevzuatı, Dış Ticaret Mevzuatı, Güvenlik Kuvvetleri Mevzuatı, İnsan Hakları Mevzuatı-AİHM Kararları, İş ve Sosyal Güvenlik Mevzuatı, Milli Eğitim Mevzuatı, Ticaret, Finans ve Takip Mevzuatı, Vergi Mevzuatını bulmak mümkündür (Kazancı, 2009).

Lebib Yalkın Mevbank (Mevzuat Bilgi Bankası)

Mevzuata daha kolay ve hızlı bir şekilde ulaşabilme ilkesiyle hazırlanan MEVBANK (Mevzuat Bilgi Bankası) ile aboneler, Windows ortamında CD-ROM üzerinden güncel mevzuata daha rahat bir şekilde erişebilmektedirler. 1996 yılının başından itibaren de T.C. Külliyyatı (yürürlükteki tüm kanunlar, kanun hükmünde kararnameler, tüzükler ve yönetmeliklerden oluşan) MEVBANK üzerinden abonelerin hizmetine açılmıştır. Bugün de internet üzerinden hizmet vermektedir.

Ayrıca, Lebib Yalkın Yayınları mevzuattaki değişikliklerden günü gününe haberdar olma, güncel mevzuatı takip etme ve ilgili haberlere ulaşmayı sağlayan yeni bir hizmet sunmaktadır. Web sitesinde başlatılan **RSS** yayını ile bu bilgilere çok kolay ve çok hızlı bir şekilde erişebilmektedir. (Lebib, 2010). Belli başlı RSS serileri şunlardır:

Tüm Mevzuat Serileri: Vergi, Sosyal Güvenlik, Gümrük ve Dış Ticaret, Ticaret ve Finans mevzuatlarına ek olarak diğer tüm mevzuat serilerindeki (Belediye, Çevre, Dernekler, Devlet Memurları, Doğal Afetler, Gayrimenkul, Gıda, İhale, İmalat Sanayi, İmar, Kat Mülkiyeti ve Kira, Kooperatifler ve Toplu Konut, Sağlık, Turizm, Vakıflar) son değişiklikleri ve haberleri içerir.

<http://feeds2.feedburner.com/lebibyalkin/tummevzuat>

Vergi Mevzuatı Serileri: Amme Alacakları, Belediye Gelirleri, Damga Vergisi, Emlak Vergisi, Gelir Vergisi, Harçlar Mevzuatı, KDV Mevzuatı, Kurumlar Vergisi, Motorlu Taşıtlar

Vergisi, ÖTV Mevzuatı, SMMM Mevzuatı, Veraset ve İntikal Vergisi, Vergi Anlaşmaları, Vergi Fihristi, Muafiyet ve İstisnalar ve Vergi Usul mevzuat serilerindeki değişiklikleri ve haberleri içerir.

<http://feeds2.feedburner.com/lebibyalkin/vergimevzuatlari>

Sosyal Güvenlik Mevzuatı Serileri: İş Hukuku, Sendikalar ve Toplu Sözleşmeler, Sosyal Sigorta, Yüksek Mahkemeler mevzuat serilerindeki değişiklikleri ve haberleri içerir.

<http://feeds2.feedburner.com/lebibyalkin/sosyalguvenlik>

Gümrük ve Dış Ticaret Mevzuatı Serileri: İhracat, İthalat, Kambiyo, Teşvik, Avrupa Birliği, Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması, Gümrük Anlaşmaları, Gümrük Kanunu ve Yönetmeliği, Gümrük Giriş Tarife Cetveli, Kaçakçılıkla Mücadele, Serbest Bölgeler mevzuat serilerindeki değişiklikleri ve haberleri içerir.

<http://feeds2.feedburner.com/lebibyalkin/gumrukmevzuatlari>

Ticaret ve Finans Mevzuatı Serileri: Bankacılık, İcra ve İflas, Sermaye Piyasası, Sigortacılık, Ticaret, Tüketicinin ve Rekabetin Korunması ve Fikri ve Sinaî Haklar mevzuat serilerindeki değişiklikleri ve haberleri içerir.

<http://feeds2.feedburner.com/lebibyalkin/ticaretfinans>

Yönetim Sistemleri ile İlgili Mevzuat Serileri: İş Hukuku, Çevre, Gıda, İmalat Sanayi ve Sağlık mevzuat serilerindeki değişiklikleri ve haberleri içerir.

<http://feeds2.feedburner.com/lebibyalkin/Yonetimsistemleri>

LegalBank Elektronik Hukuk Bankası

LegalBank, kullanıcıların internet üzerinden hukuka ulaşabilmesini sağlayan bir elektronik bilgi bankası programıdır. LegalBank ile kullanıcılar güncel T.C. Mevzuatına ve en yeni tarihli Yüksek Mahkeme Kararlarına internet üzerinden ulaşabilmektedirler. LegalBank mevzuat değişikliklerini değiştirdiği anda saat 24:00'ten itibaren programa işlemekte ve kullanıcılarına sabahleyin güncel mevzuatı hazır olarak sunmaktadır. Her gün yeni tarihli mahkeme kararlarını programına ekleyerek kullanıcılarına yüksek mahkemelerin görüş değişikliklerini en kısa sürede ulaştırmakta ve kendilerine zengin içerikli bir içtihat arşivi sunmaktadır. Kullanıcılar bu siteden mevzuat ve mahkeme kararlarına kolaylıkla ulaşabilmektedir (Legal, 2010; Legalbank, 2010).

Corpus Mevzuat ve İçtihat Programı

Corpus T.C. Mevzuatının ve Yargı İçtihatlarının, elektronik ortamda seri ve verimli bir şekilde kullanımını sağlayan bir hukuk yazılımıdır. Gerek veri tabanının genişliği

– zenginliği gerekse veri tabanına çok amaçlı ve sorunsuz erişim ve kullanım sağlaması ile Corpus, Türk Mevzuatını ve Yargı İçtihatlarını yazılım dünyasına kazandırmaktadır (Corpus, 2009).

Dialog Prestige İçtihat Mevzuat Bilgi Bankası

Vergi Mevzuatı, İş ve Sosyal Güvenlik Mevzuatı, Dış Ticaret - İthalat ve İhracat Mevzuatı, Gümrük Mevzuatı, Teşvik Mevzuatı, SPK Mevzuatı, Banka ve Kambiyo Mevzuatı, Sigortacılık ve Finansal Kiralamaya İlişkin Mevzuat, Maden ve Çevre Mevzuatı, Mahalli İdareler Mevzuatı (Belediyeler), İmar Mevzuatı, Turizm Mevzuatı, Sosyal Hizmetler Mevzuatı, Sağlık Mevzuatı, Yüksek Öğretim Mevzuatı, Resmi Gazete Özetleri (kapsam dâhilindeki mevzuatlara bağlantılar) ile bu mevzuatlara ilişkin tüzükler, yönetmelikler, nizamnameler, genelgeler, Yargıtay - Danıştay Kararları, Anayasa Mahkemesi Kararları, Milletlerarası Antlaşmalar, Kanun Hükmünde Kararnameler gibi konuları içermektedir (diALOG Prestige, 2009).

Hokuspokus Hukuk Yazılımı

Hokuspokus, Yargıtay Kararlarının elektronik ortama aktarıldığı, beraberinde hazırlanan arayüzü ve hızlı arama motoru ile söz konusu kararlara, alternatif arama seçenekleri ile ulaşımı sağlayan, bir hukuk yazılımıdır (Hokuspokus, 2009).

Hukuk Net Bilgi Bankası

Ulusal ve uluslararası Hukuk Sitesi olma özelliğiyle, hem hukukçulara (hakim, savcı, avukat, akademisyen gibi hukuk profesyoneli) hem de hukuk sever vatandaşlara bilimsel paylaşım ve eğitim ortamı sağlayan bir hukuk rehberidir. Aynı zamanda içeriğinde hukuk dallarına göre kategorize edilmiş mevzuat, makale, kanun, forum, hukuk sözlüğü, hukuk programları, hukuki dilekçe ve hukuk siteleri dizini barındıran hukuki bir bilgi bankasıdır (Hukuk Net, 2009).

Sinerji Mevzuat Programı (Mevzuat ve İçtihat Programı)

Yürürlükteki tüm kanunlar, Kanun Hükmünde Kararnameler, tüm tüzükler, Bakanlar Kurulu kararıyla çıkarılan tüm yönetmelikler, kamu kurumlarının çıkartmış olduğu yönetmelikler, Bakanlar Kurulu Kararları, tebliğler, genelgeler, uluslararası sözleşmeler, kanun maddelerinin değişen metinleri (mülga olan metinleri de madde metninin altında istenildiği anda ulaşılabilir haldedir) Yargıtay Kararları, Danıştay Kararları, Anayasa Mahkemesi Kararları, AİHM Kararları, Sayıştay Kararları, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları gibi konuları içermektedir (Sinerji Mevzuat, 2009).

Sonuç

Hukuk alanında bilimsel çalışma yapılabilmesi ve hukuk eğitimi verilebilmesi için pek çok unsurun yanı sıra yeterli sayıda ve nitelikte kaynağın olması şarttır. Bu da donanımlı ve kaliteli hukuk kütüphanelerinin varlığı ile mümkündür. Hukuk kütüphanelerinin uluslararası standartlara uygun, gelişen ve değişen dünya şartlarına ayak uydurabilen organizasyona sahip olmaları gerekir. Kütüphaneler, kendilerinde birikmiş bilgileri dağıtma ve aktarmada yeni yöntemler uygulayarak etkinlik alanlarını sürekli genişletmelidirler.

Kütüphane dermeleri artık bir kütüphanenin fiziksel olarak sahip olduğu kaynaklarla değil, erişim sağladıkları zenginleşmektedir. Hukuk kütüphanelerinin dermelerinde de giderek daha çok elektronik belgeler yer almaktadır. Bu kapsamda elektronik veri tabanlarının sürekliliğinin sağlanması ve kullanım alanının genişletilmesi çok önemlidir.

Kaynakça

- Akipek, J. ve Akıntürk, G. T. (1998). *Türk Medeni Hukuku Birinci Cilt Başlangıç Hükümleri (3.bs.)*, İstanbul: Beta.
- Akünel, T. ve Bayraktar, K. (1973). *Türk Hukuk Bibliyografyası 1969-1970*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Alpay, M. (1973). *Kütüphanecilik Terimleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Anayasa Mahkemesi. (2009). Anayasa Mahkemesi web sitesinden 30 Eylül 2009 tarihinde <http://www.anayasa.gov.tr> adresinden erişildi.
- Corpus. (2009). Corpus- CD Medya Tasarım web sitesinden 3 Ekim 2009 tarihinde <http://www.cdmy.com.tr/corpus.aspx> adresinden erişildi.
- diALOG Prestige. (2009). diALOG Prestige web sitesinden 4 Ekim 2009 tarihinde www.dialogprestige.com adresinden erişildi.
- e.mevzuat.m. (2009). *Mevzuat bilgi sistemi*. 29 Eylül 2009 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Ganjuk, S. (1997). *Hukuk fakültesi kütüphanelerindeki bilgi hizmetinde temel bilgi kaynaklarının önemi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul.
- Heler, H. W. (2009). The Twenty-first century law library: A law firm librarian's thoughts, *Law Library Journal*, 101:4 (28), 519-523.
- Hokuspokus. (2009). Hokuspokus – CD Medya Tasarım web sitesinden 4 Ekim 2009 tarihinde <http://www.cdmy.com.tr/hokuspokus.aspx> adresinden erişildi.
- Hukuk Net. (2009). HUKUKİ.NET Hukuk sitesi web sitesinden 4 Ekim 2009 tarihinde <http://www.hukuki.net/> adresinden erişildi.
- HukukTürk (2010). HukukTürk web sitesinden 1 Şubat 2010 tarihinde <http://www.hukukturk.com/fractal/hukukTurk/pages/home.jsp> adresinden erişildi.
- Kaegbein, P. (1987). Özel bilgi sistemi olarak kütüphane, (M. Alpay çev.), *Türk Kütüphaneciliği*, 1 (1), 23-32.

- Karakoç, S. (1926). *Sicilli Kavanini*. İstanbul.
- Karayağçın, Y. (1994). *Hukukta öğretim – kaynaklar – metod, problem çözme, (4. gnşl. bs.)*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Kazancı. (2009). Kazancı İctihat ve Mevzuat Bilgi Bankası web sayfasından 4 Ekim 2009 tarihinde www.kazanci.com.tr adresinden erişildi.
- Lebib. (2010). Lebib Yalkın Mevbank web sayfasından 10 Şubat 2010 tarihinde http://www.mevbank.com.tr/kat.asp?kat_id=38 adresinden erişildi.
- Legal. (2010). Legal Şirketler Grubu web sitesinden 2 Şubat 2010 tarihinde <http://www.legal.com.tr/> adresinden erişildi.
- Legalbank. (2010). LegalBank Elektronik Hukuk Bankası web sitesinden 2 Şubat 2010 tarihinde <http://www.legalbank.net/> adresinden erişildi.
- Oğuzman, K. ve Barlas, N. (2007). *Medeni hukuk, giriş, kaynaklar, temel kavramlar, (14.bs.)*. İstanbul: Arıkan Basım Yayım.
- Oytan, M. (1989). *KHK'ler külliyatı*. Ankara: Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü.
- Oytan, M. (1987). *Yürürlükteki tüzükler külliyatı*. Ankara: Başbakanlık.
- Oytan, M. (1987). *Yürürlükteki bazı kanunların mülga hükümleri külliyatı*. Ankara: Başbakanlık.
- Özcan, H. (1980). *Alfabetik hukuk sözlüğü (5.bs.)*. Ankara.
- Öztan, B. (2006). *Medeni hukuk'un temel kavramları (21.bs.)*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Panella, D. S. (1991). *Basics of law librarianship*. London: Haworth Press.
- Resmi Gazete. (2009). Resmi Gazete web sitesinden 2 Ekim 2009 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Schwarzer, M. ve Kaegbein, P. (1993). Özel kütüphanecilerin meslek özellikleri. (M. Alpay, çev.). *Türk Kütüphaneciliği*, 7(1), 53-59.
- Sinerji Mevzuat (2009). Sinerji Mevzuat, İctihat ve İcra Programları web sitesinden 3 Ekim 2009 tarihinde <http://www.sinerjias.com.tr> adresinden erişildi.
- T.C. Adalet Bakanlığı. (2009). T.C. Adalet Bakanlığı web sitesinden 29 Eylül 2009 tarihinde <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/> adresinden erişildi.
- T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Merkezi Bilgi Bankası. (2009). 2 Ekim 2009 tarihinde T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Merkezi web sayfasından erişildi.
- T.C. Yargıtay Başkanlığı. (2009). 29 Eylül 2009 tarihinde T.C. Yargıtay Başkanlığı web sitesinden erişildi.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphane Yönetmeliği. (1976). *T.C.Resmi Gazete* (15486, 01 Şubat 1976).
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphane Yönetmeliği. (2004). *T.C.Resmi Gazete* (25376, 17 Şubat 2004).
- UYAP Mevzuatı. (2009). UYAP web sitesinden 30 Eylül 2009 tarihinde <http://www.uyap.gov.tr/menu/mevzuat.html> adresinden erişildi.
- Yeşiltaş, K. ve Dur, E. (2006, 12-14 Eylül). *Hukuk kütüphaneciliği*, ÜNAK 06: Bilimsel İletişim ve Bilgi Yönetimi Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 25 Ocak 2010 tarihinde <http://kaynak.unak.org.tr/bildiri/unak06/u06-22.pdf> adresinden erişildi.
- Yılmaz, E. (1992). *Hukuk sözlüğü, (4. gnşl. bs.)*. Ankara: Yetkin Hukuk Yayınları.